

БАНАА ТАHER
SUNSET OASIS

Copyright © Bahaa Taher 2007
All rights reserved.

Превод © *Любомир Николов*
Худ. оформление © *Чавдар Гюзелев*

ОБСИДИАН
София 2010

ISBN-978-954-769-237-4

На Стефка Анастасова

От автора

Истинското име на областния управител на оазиса Сива през последните години на XIX век е Махмуд Азми и именно на него се приписва един акт, който е оставил постоянен отпечатък върху оазиса, както читателят ще научи от романа.

Извън този факт не съществуват никакви исторически сведения за управителя и неговата биография.

ПЪРВА ЧАСТ

1

Махмуд

– Съпругата ви е толкова храбра – каза ми той, сякаш не познавах собствената си жена!

Та нима тя не тръгваше доброволно срещу заплахите заедно с мен? И все пак може би аз наистина не познавам Катрин. Не и сега! Важното е, че съвпадение няма. Всяка негова дума се изрича с определена цел, макар че в момента проблемът не е Катрин. Така или иначе, няма да реша каквото и да било с бродене из сумрачните коридори на Министерството на вътрешните работи, особено след тази потискаща среща с мистър Харви.

В казаното от него нямаше нищо ново освен завоалирани намеци, някои от които разбирах, а другите ме озадачаваха.

Още преди да го видя, знаех, че въпросът е уреден. Бригаден генерал Саид бей ме беше уведомил, че министерският съветник е придвижил препоръката до негово превъзходителство вътрешния министър, а негово превъзходителство е издал заповед за незабавно прехвърляне. Разполагах само с няколко дни, ако исках да се присъединя към кервана, който тръгваше от Кердаса, и бригадният генерал ме посъветва приятелски да се откажа от идеята да взема жена си – пътуването до оазиса не беше лесно, а самото назначение бе много тежко, както добре знаех, макар че в крайна сметка решавах сам; все пак той смяташе за свой дълг да ме предупреди

за опасностите на придвижването, което при най-добри условия и с опитен водач траеше поне две седмици.

Сигурен съм, че Саид не се опитваше да ме сплаши и вярвам, че бе сторил всичко по силите си, за да ми спести назначението. Дружбата ни е отдавнашна, макар че след толкова години едва ли е нещо повече от отношение между началник и подчинен. Но така или иначе, преживелиците и тайните от миналото създават крепка връзка. Не сме говорили за тях от години, но и двамата знаем, че другият още помни. Разбира се, останалите колеги ме предупреждаваха с подозрително съчувствие да не приемам пътуването. Някои се радваха, че назначението ги е отминало и се е паднало на мен, други полагаха усилия да прикрият радостта си от моето поражение. Разказвах ми за множеството кервани, които губели пътя в пустинята и пясъците ги поглъщали, за заблудени помалки групички и за една могъща персийска армия, която тръгнала някога да превземе оазиса и останала погребана навеки под пясъците. Разказвах, че щастлив е онзи керван, който достигне целта, преди да се изчерпят запасите от вода и преди ветровете да променят пътя, издигайки дюни там, където не ги е имало, и затрупвайки кладенците, на които се разчита за водопой на камилите. Щастлив е и онзи керван, чиито лагери не бъдат нападнати от вълци или хиени и в който поне двама-трима пътници не бъдат ухапани от скорпион или змия.

Казвах всичко това и още много неща, ала аз не обръщах внимание. Страхът ми от успешното достигане на целта е не по-малък от страха да се загубим в пустинята. Знам много добре, че отивам на място, където ми е писано да бъде убит, а може би и Катрин също.

Дали не намекуваше за това и мистър Харви на нашата среща?

Бях влязъл в кабинета му с твърдото намерение да го предизвикам. Какво имах за губене?

За пръв път влизах в кабинета на този съветник, който държеше в ръцете си всички нишки на министерството. Намирах дипломатичните му приказки за превзети, както впрочем и него самия, наместил дребничкото си тяло зад огромно бюро и нахлупил накриво фес, изпод който стърчаха руси кичури. Не говореше пряко на мен, а през повечето време отправяше репликите си към невидима точка нейде в ъгъла на кабинета вдясно от него. Повтори каквото вече бях чул от бригаден генерал Саид, но непрестанно чоплеше онова, което смяташе за най-болното ми място.

– Би трябвало да сте щастлив, капитан Махмуд Абдал Захир ефенди... пардон, сега, разбира се, трябва да казвам майор Махмуд! – рече той, имайки предвид назначението ми за областен управител на оазиса. Престори се, че прелиства служебното ми досие, което лежеше пред него, и добави, че при нормални обстоятелства бих чакал дълго за това повишение.

Прекъснах го с усмивка, надявайки се да е достатъчно любезна:

– Особено ако се има предвид, господин съветник, че малцина в министерството биха приветствали подобно повишение.

Той замълча и не ме погледна. Вместо това запрелиства другата папка, върху чиято корица бе изписано с едри букви на английски „Оазис Сива“. Четивото сякаш му харесваше и той мърмореше от време на време: „Интересно, много интересно.“ Накрая вдигна към мен лице с някакво подобие на усмивка и заяви:

– Значи ви е известно, драги майоре, че ще общувате само с главите на семейства, наричани по онези места *агвади*.

– Разбира се. Саид бей ми даде всички необходими инструкции.

Той продължи, сякаш изобщо не ме бе чул, и каза, че

не бива да общувам със земеделците, наричани... тук той се приведе над папката, а аз му напомних, че ги наричат *загали*.

След едно бързо надникване в папката той повтори:

– Да, да. *Загалите*. Докато приемат положението, какво ни засяга останалото? Това ми напомня за Спарта. Чували ли сте за Спарта в Древна Гърция, майор Абд ал Захир?

– Чувал съм, мистър Харви.

При мисълта, че съм чувал за Спарта, на лицето му се изписа известно разочарование, но той твърдо бе решил да продължи лекцията.

– Да, точно така. Спарта. С някои разлики, разбира се! Спарта е била град-държава, съществуваща с еднинствена цел – да създава бойци. Обучавали децата си от най-ранна възраст да станат войници и ги държали настрана от градските жители. Така цяла Спарта се превърнала в армия, живееща в най-могъщия гръцки град до появата на Александър. А тези... хм... тези *загали* в оазиса също са мобилизирани да обработват земята, докато навършат четирийсет години. Забранено им е да се женят, да влизат в града и да пресичат стените му след залез слънце. – Лично той явно смяташе, че подобна система на общественото и трудово разделение е достойна за уважение; може би дори ѝ се възхищаваше. – Забележете, майор Захир, из нашите колонии в Африка и Азия царува хаос, защото трудът там...

Отново го прекъснах със смях и казах:

– Уважаеми мистър Харви, *ние* нямаме колонии в Африка и Азия.

Все пак се въздържах да не добавя: „Ние сме колонизираните!“

Той се навъси за момент, изостави разсъжденията за колониите и отново взе да проучва папката. После вдигна глава, внезапно се усмихна насила и каза:

– Естествено, другите аспекти на тази тяхна система, която разделя мъжете от жените още в юношеска възраст, не ни засягат. Въпросът не ни интересува. Ние нямаме нищо общо с техните първобитни обичаи.

Разбирах какво се опитва да каже, но не реагирах, затова той пак заговори на невидимата точка отдалеч. Разбира се, бях чувал от Саид бей, че местните хора са разделени на два враждебни клана.

Търпението ми се изчерпваше. Да, да, знаех, че между тях се водят непрестанни битки.

Той отново обърна лице към мен и натъртено произнесе:

– Дори това не ни засяга. Тия битки са част от живота им и те са свободни да вършат каквото си искат – разбира се, освен ако има начин чрез конкретни съюзи с единия или другия клан да осигурим господството си. Става дума за изпитан и сигурен метод, стига съюзът с едната страна да не продължи прекалено дълго. Трябва да бъде ту с едните, ту с техните противници. Разбирате ли?

– Старая се, ваше превъзходителство. Познавам политиката, но нямам опит в прилагането ѝ.

– Ще се научите, драги ми господине – каза той, вече с известна злоба. – Не забравяйте, че първата ви задача ще е събирането на данъците. Трудна задача, както сам разбирате. Много трудна задача. Инстинктът за оцеляване ще ви научи на тази тактика и много други, майоре. – Изведнъж млъкна, усмихна се и продължи: – Все пак има нещо смешно в цялата работа. Тези хора са си изградили крепост в пустинята и са построили град в крепостта, за да се пазят от набезите на бедуините, ала вместо бедуините да проливат кръвта им на открито, те сами са почнали да я проливат зад собствените си стени.

Това му се струваше забележително. Типична ориенталщина!

Кръвта нахлу в лицето ми и аз избухнах:

– Подобни битки в една общност се срещат и на изток, и на запад. Което е различно от външното нашествие...

Той се вгледа в лицето ми, после развеселено каза:

– Майор Махмуд ефенди все още е под влияние на идеи от миналото. Макар че, разбира се, вече не съчувства на бунтовниците, нали?

Не бях в състояние да се овладеея и отново избухнах:

– Никога не съм съчувствал на бунтовниците. Просто изпълнявах дълга си и вместо отплата трябваше да изтърпя безброй несправедливости.

Той тръсна глава. Трябвало да разбирам, че работата ми ще бъде подложена на най-строгото проучване.

Помислих си, че това може да е последният ми шанс, затова се постарях гласът ми да звучи напълно безизразно, докато изричах:

– Надявам се една бъдеща инспекция да даде задоволителна оценка на работата ми. А ако не успея?

Той отвърна рязко:

– Знаете, че ще си носите последствията.

После се сепна, сякаш четеше мислите ми, и добави:

– Във всеки случай наказанието няма да бъде връщане в Кайро.

Изведнъж рязко смени темата. Трябвало да знам, че Саид бей не одобрявал да взема съпругата си. От грижа за нейната безопасност, разбира се. Той обаче уведоми негово превъзходителство, че министерството не се месело в личния живот на служителите си. Нещо повече, смятал, че дамата...

Той млъкна за малко и сякаш се поколеба над избора на думи, преди да продължи:

– Дамата е храбра жена. – После поклати глава и повтори: – Наистина храбра жена.

Аз мълчах. Той изведнъж се изправи. Аз също станах и той заговори с официален тон:

– Ще тръгнете с кервана за Кердаса, тъй като той е готов да потегли, но ще ви пратя коне – тук по устните му трепна едва забележима усмивка – с кервана за Матрух, който тръгва след две седмици. Надявам се да достигнат живи целта.

– Отново разбити от британците! – казах си аз, докато напусках кабинета му. – Колко ви мразя, мистър Харви. Колко мразя и вас, и цялото ви министерство. Но няма изход.

Сега трябва да се прибера и да се подготвя за пътуването. Но какво е останало за подготвяне? Щом ѝ казах, че усилията да избегна назначението са се провалили, Катрин събра всичко необходимо и издири от книжарниците книгите, разказващи или поне споменаващи за оазиса. Не остави нищо на случайността. Вчера ми разказа забележителния си план за борба с ухапванията от скорпиони и змии, затова ѝ предложих да се обърне към някой шейх от ордена „Рифаия“, който поне има голям опит с лекуването на отровени. Значи и тя се бои от тия неща – тогава къде е тайната на ентузиазма ѝ за пътуването? Тя знае какви заплахи ме чакат там, но това не я стряска. Ако бях наивен, бих казал, че причината е любовта и че не иска съпругът ѝ да загине сам. Вярвам, че ме обича, но не чак толкова много.

Напуснах министерството, пресякох улица „Ал Дававийн“ и продължих до полицейския участък в Абдийн. В този участък се сътвори и прахоса целият ми живот, недалече от единствената къща, която някога съм познавал. Като дете обаче изобщо не подозирах, че някой ден ще върша подобна работа.

Така или иначе, времето за съжаления е отминало. За

какво има да съжелявам? И на какво се надявах, когато бях малък? Не мислех за бъдещето. Исках само всичко да продължава както си беше. Щастливо детство и още по-щастливо юношество. Баща ми не отказваше нищо нито на мен, нито на по-малкия ми брат. Не ни забраняваше никакви удоволствия и никога не ни насилваше да залягаме над учението, а и не се очертаваше някога да го стори. Брат ми Сюлейман обичаше да стои при баща ни в магазина му в „Ал Муски“ и да учи тънкостите на занаята. Колкото до мен, нищо не помрачаваше светлината в живота ми. Бяха последните дни на хедив Исмаил, целият град кипеше, а аз си губех времето в гимназията, докато наближих двайсетгодишна възраст. Познах жените, общувах с робини и скитах нощем с приятели от кафене на кафене и от кръчма на кръчма. В голямата ни къща в Абдийн вечно имаше пиршество и почти не минаваше вечер без гости, веселба, най-прочути певци и певици. В четвъртък слугите изнасяха всички мебели от голямата стая на първия етаж, покриваха пода с килими, палеха благовония и слагаха в ъглите медни котлета с розова вода. Това бе вечерта припомняне на Божието име и песни във възхвала на Пророка, заради които баща ми и аз изоставяхме другите удоволствия. Аз пеех с певците и се люшках с участниците в ритуала *дхикра*, докато се облеех в пот и умора сковеше крайниците ми, а после идваше дълбок, спокоен сън чак до сутринта. Рано на разсъмване излизах с баща си и Сюлейман за петъчната молитва в джамията „Ал Хюсеин“. Същата нощ обаче цикълът започваше отново, докато една нощ случайно се озовах с приятели в кафене „Мататия“ на площад „Атаба“. Там съзрях един мъж с тюрбан, който говореше арабски като турчин или сириец. Никога преди не бях чувал думи като неговите или пък просто не им бях обръщал внимание. Така или иначе, словата на шейх Ал Афгани и възторгът на учениците

около него ме накараха да се заслушам и тъй освен към виното и жените се пристрастих към сбирките на шейха и четенето на вестниците, издавани от последователите му – „Миср“, „Ал Тигара“ и „Ал Лагаиф“. Всеки път когато хедивът закриваше някой от тия вестници, аз се прехвърлях към следващия, който повтаряше същото като предишния – нападки срещу управниците, които вкарваха Египет в дългове и го тласкаха към фалит, яростен гняв срещу господството на европейците, които ставаха дори министри в националното правителство и заемаха постове във всички министерства. По същото време чух, че шейхът и някои негови ученици са приели масонството, чиито привърженици принадлежаха към всички религии и се обединяваха от вярата в свободата и братството между хората от всички народи. Побързах също да встъпя в масонската организация и зачаках деня, когато цялата земя ще стане една огромна ложа в свят на свободни братя. Чух също така за създаването на тайна националистическа партия. След като прочетох нейните манифести с лозунга „Египет за египтяните“, изпаднах във възторг и поисках да се запиша, но не знаех как да се свържа с тези хора. Попречи ми и първата коварна промяна в моя живот, когато баща ми се разори. И до ден-днешен не разбирам обаче как може да съм вършил тия неща, без да се замислям.

Всяко действие идваше след предишното, без да поражда у мен тревога или угризения, сякаш беше напълно естествено да се напивам, да посещавам масонската ложа, да спя с жени, да ходя на сбирките на Афгани и да отдавам почит на Бога с баща си и духовниците. През онези дни дори си мислех, че трябва да обърна известно внимание на учението, за да взема диплома и да вляза в Правния колеж, както мечтаеха повечето ученици. Вярвах, че там ми е мястото, защото в училище най-много

харесвах часовете по реторика и литература. Баща ми обаче се разори. Един гръцки търговец го подмами с обещания за големи печалби от внос на зехтин от неговата страна, после го вкара в дългове, натрупаха се лихви и накрая му отнеха магазина в „Ал Муски“. Не ни остана източник на доходи за поддръжка на голямата къща, пълна със слуги и млади робини. Баща ми положи големи усилия, за да ме назначат в полицията, и заради образованието си успях да стана офицер след няколко месеца обучение. Така баща ми намери покой, преди скръбта и болестите да го съсият, защото знаеше, че заплатата ми ще стигне да поддържам майка ми, брат ми и къщата, макар и вече без пиршествата, песните и религиозните ритуали. Гостите изчезнаха, а заедно с тях се изгубиха духовниците и певците. Участвах в религиозен ритуал само веднъж, след много години, когато бригаден генерал Саид ме покани на певческа вечер с орден на суфистите, към който принадлежеше, но повече не повторих. Преживяването не ми донесе и помен от онзи екстаз, който ме опияняваше в далечното минало.

А сега се питам – изчезнало ли е онова далечно минало? Питам се дали отделните части на онзи младеж с разпокъсан дух са се слели, или дните са ги разхвърляли още по-надалече. Когато след дълги колебания се ожених за Катрин, мечтаех непокорният ми дух найсетне да се успокои. Семейство, дом, умна и храбра съпруга – защо покоят така и не дойде? Защо остава неуловим и далечен? Единствената сигурност е в униформата, която нося, и в професията, която получих, без да я искам и без да позная друга въпреки всичките превратности на годините.

А сега този оазис.

2

Катрин

Знам, че на Махмуд ще му липсва тази просторна къща. В тишината на пустинята ще копнее за този квартал, където хората са в непрестанно движение и виковете на уличните търговци никога не замлъкват. Разбира се, няма да му липсва близкият хедивски дворец, където краката ни не са стъпвали, макар че обикнах онова, което се вижда отвъд стените на красивите му градини. Махмуд не може да си представи живот далеч от неговата къща – единствената, която някога е познавал. Аз пък съм се преселвала три пъти и никоя къща не ме изпълва с носталгия. Спомням си разни места само когато мисля за хората, живеещи в тях, а тогава си припомням дори познатите миризми и забравените кътчета и се изненадвам от игрите на паметта.

Махмуд малко е закъснял. Отиде до министерството да довърши формалностите и каза, че после ще се върне, за да ми помогне с багажа. Не е останало много; всичко е готово за пътуването освен самия Махмуд. Отдавна съм свикнала с безкрайните промени на настроенятията му. Отначало ме смайваше, когато казваше едно, а сетне точно обратното или без никакво предупреждение вършеше противоречиви неща. Този път обаче всичко е другояче. Скръбта му се задълбочава.

Когато го срещнах, той не беше щастлив, аз също.

Все пак успяхме да сграбчим щастието и за известно време живяхме с него. Винаги го виждам такъв, какъвто го зърнах за пръв път на палубата на *дахабията*. Случаят ни сближи при едно пътуване до Асуан. Забелязах го да стои там – снажен, с полицейска униформа и фес, изпод който се подаваше прошарена коса, обрамчваща младежкото му лице. Красивите му черти веднага привлякоха вниманието ми, но не те ме тласнаха към него. От самото начало открих, че е различен от другите полицаи, които бях срещала в Кайро, всъщност различен от всички тамошни мъже. Те обикновено разговаряха с мен като с чужденка и британка в страна, окупирана от британците – с пълно покорство, а от очите им като сълзи на просяк се лееше умотелна похот. Когато се приближих към него, фесът върху главата му ми се стори като фараонска корона, суровото му лице с големи черни очи и правилни черти бе като на истински цар, дошъл от храмовите стени на палубата на *дахабията*. Попитах го след колко време ще стигнем до Асуан. Той не се обърна към мен с наведени очи като останалите. Напротив, забелязах в тях мимолетна враждебност. Озърна се, ала на хоризонта нямаше нищо освен ниви от двете страни на реката и еднакви села край нивите. После ме погледна в очите и изрече на тогавашния си несъвършен английски:

– Не знам. Тук съм със стражата на *дахабията*.

Доколкото си спомням, беше включен в охраната на някакъв пътуващ принц или министър. Продължих да стоя пред него и той неохотно каза, че ако желая, ще пи-та някого от моряците. Отговорих:

– Ще дойда с вас.

От тогава останах с него – на *дахабията* по Нил, из улиците на Асуан, в храмовете на Луксор и после в Кайро, където се оженихме. Той дълго се колебаеше в подхода към мен и говорех почти само аз. Мисля, че по-

вратната точка дойде, когато разбра, че съм ирландка и мразя британците, задето са окупирали родината ми също като неговата, че се срамувам да нося тяхната националност и ще се отърва от нея в деня, когато Ирландия си извоюва независимост. След това преградите помежду ни рухнаха. Неговата съпротива, която виждах в очите му заедно с любовта, изведнъж свърши. Или се заблуждавах? Любов ли беше или желание? По онова време за мен нямаше особено значение, а той от самото начало на нашата връзка ме предупреди, че си е обещал никога да не се жени, макар че това обещание не изтрая дълго.

Шейхът, който регистрира брачния ни съюз в Кайро, изглеждаше много нещастен, че един мюсюлманин и почтен офицер се жени за чужденка с друга религия. Задаваше въпрос, сетне тревогата в очите му нарастваше още повече и повтаряше отговора, сякаш не вярваше на ушите си. Тя не е девствена? Вдовица? Две години по-възрастна? Няма баща или брат, който да подпише брачния договор от нейно име? Решава сама?

Махмуд ми каза, че тия неща не противоречат на религиозните им закони, но аз видях как нотариусът зарови лице в документите и записваше чутото, без да вдигне глава, за да не видим възмущението в очите му. Той обаче бе истински връх на любезността в сравнение с британците, когато отидох в консулството да регистрирам брака си. Омъжвате се за египтянин? И то по техните закони? Преди да дойдете при нас? Знаете ли какви права губите? Отговорих по същия начин. Казах, че техните закони ми допадат повече от тези на британците в Ирландия. Поне се омъжвах по своя воля, без някой да ми го налага насила. Когато чуха това, те претупаха набързо формалностите, за да не се задържам в консулството.

Махмуд не очакваше съветникът в министерството

да се съгласи да пътувам с него до оазиса. Мисля, че англичанинът се е съгласил на драго сърце с надеждата да загина там час по-скоро.

През първите ни дни и месеци познах с Махмуд щастие, каквото не вярвах да е възможно на този свят след горчивия ми опит с Майкъл. И от самото начало открих, че Махмуд не търпи никакви приказки за любов – сам не говореше и не искаше да слуша за нея. Любов за него означаваше да се любим – ни повече, ни по-малко. И в това също бе цар. Винаги готов да даде, вечно способен да разбуди моята страст и да допринесе с познанията, придобити от дълъг опит на младини – нещо, което не се опитваше да отрича. Аз се учех единствено от инстинктите си – инстинктите, които бях забравила с Майкъл – и се стараех да не изоставам. А може би и аз го научих на нещо. Накарах го да разбере, че не харесвам насилието и принудата, които той смяташе за белези на мъжественост, че обичам нежните докосвания, че се стремя двете тела да реагират заедно, постепенно и плавно, преминавайки от удоволствието на близостта и ласките към върха на екстаза и усещането за безкрайна пълнота.

Постепенно той започна да се нагажда към мен и месеци наред живяхме в непрестанно брачно блаженство. Той не се пестеше, аз не се колебаех. Не бях вярвала, че някога ще бъда способна да възприема това разбиране за любовта и живота, но станах негова абсолютно доброволна, абсолютно щастлива партньорка. Дали защото ми помогна да се отърся от толкова много заблуди, или бях готова от самото начало и Махмуд трябваше само да смъкне воала от двучелие?

С него приемах неща, които никога не бих си представила, че ще приема. След първите месеци усетих, че не съм единствена в неговия живот. Веднъж, докато беше с мен в леглото, усетих миризмата на друга жена и нейната пот; усетих призрака на друга между нас. По-

сле, когато открих, че страстта му е както винаги, може би дори по-силна, си казах, че греша – но знаех, че тялото ми не ме лъже; някоя друга го делеше с мен. Обзе ме непоносима ревност и цял ден опитвах да се опомня и да събера мислите си, за да го разоблича. Но когато той се върна от работа, всичките ми грижливо подготвени въпроси изчезнаха и още щом влезе, аз го попитах във всекидневната:

– Махмуд, изневеряваш ли ми?

Той отговори на свой ред с въпрос:

– Питаш дали имам други жени освен теб?

Аз кимнах и той изрече спокойно:

– Да.

Избухнах, цялата се разтресох.

– Така значи! Ами ако аз имам други мъже освен теб?

Той отвърна протичко:

– Ще те убия незабавно.

– Тогава защо аз да не те убия? – изкрещях аз.

Отначало той не отговори, сякаш се беше замислил.

После извади револвера си от кобура и ми го подаде с усмивка.

– Наистина ще е справедливо. Това е и твое право. Вземи го. Няма да ти попреча.

Блъснах ръката му настрани и изкрещях:

– Не мога да живея с безумец – после изтичах в стаята си, заключих се и почнах да си събирам багажа.

Четири дни не му говорих, а на петия пак бяхме заедно в леглото. Той ме притисна до себе си и каза:

– Лъжата е най-лесното нещо, но аз не лъжа. Проблемът е в тялото ми. Една жена не му стига, а разводът е твърде лесен. Ти можеш да ме напуснеш по всяко време, но няма да го направиш. Всеки от нас се нуждае от другия и затова се оженихме.

– Къде е любовта във всичко това? – промърморих аз, а той се извъртя върху мен и ме целуна.

Приех тази любов и този брак. Дали е живот в абсолютна истина или в пълна лъжа? Той не грешеше. Всеки от нас се нуждае от другия. Защо? И докога? Сега усещам, че дори тази връзка, която приехме заедно, се е променила. Този път не става дума за жени, но Махмуд се затваря в себе си както никога, откакто го познавам. Дали всичко е заради това назначение, което той мрази още откакто чу за него? Направи всичко възможно, за да се отърве, но не успя. Знаем какви опасности го очакват, но Махмуд не е страхливец. Ще изпълни дълга си, както е правил цял живот, независимо дали харесва този дълг или не. Пренебрегва дори болката, която го мъчи от време на време там, където куршум е строшил костите на ръката му. Болките стават най-лоши през зимата, от студа, но аз научих това само от промените по лицето му, когато притиска ръката си с длан. Той обаче никога не се оплаква и не казва нито дума. Веднъж му подхвърлих на шега, че поне в оазиса няма да страда от студ, защото там е горещо през цялата година. Той поклати глава и отвърна:

– Де да беше проблемът в жегата.

Знам много добре истинския проблем. Изчетох всичко написано за оазиса от историци и пътешественици. Познавам както древната, така и съвременната му история. Може би знам повече за древната, но проучих всичко станало там от началото на века, когато армията на египетския губернатор Мохамед Али го превзела. Пашата включил оазиса в Египет и сложил край на многовековната му независимост, през която Сива не се подчинявал на никоя външна сила или държава. Четох как местните жители оказвали съпротива на египетското владичество, вдигали непрестанни бунтове срещу войниците и се сражавали с тях, а египтяните неизменно потушавали тия въстания с дива жестокост, която пораждала нови бунтове и нови въста-

ния. Знам не по-зле от Махмуд, че областният управител, който е владетел на оазиса, винаги ще бъде тяхната главна цел. Отначало те убивали местните кметове, които каирските власти избирали измежду тях, като по този начин пращали на областните управители по-слабието, че и те не са недосегаеми. При последните два бунта обаче убили самите областни управители и правителството изпратило многочислена армия, която да възстанови реда. Дали този ред се е запазил и след оттеглянето на армията?

Надявам се. Някога си мечтаех за пътешествие из пустинята, без да подозирам по какъв начин ще се осъществи мечтата ми. Мечтаех да видя оазиса, по чиито пясъци са стъпвали нозете на Александър Велики и където той е преживял тревожни събития, споменът за които го преследвал чак до смъртта му. Имах и други мечти, за които днес не смея дори да си помисля. Всичко с времето си. Важното е, че с Махмуд ще бъдем там само двамата. Няма да има опасност да ми съперничи друга жена. Останалите рискове не са скъпа цена за възможността да възстановим живота си, както беше през първите безметежни дни.

Махмуд много се бави.

Може би все още е в министерството или пък се сбогува с улиците на своя град и през главата му преминават мисли, подобни на моите – прави равносметка на живота си и се опитва да разбере как е стигнал до този момент на тръгване към неизвестна участ с една ирландка, пресякла пътя му по волята на съдбата.

А аз? Колко случайности бяха потребни, за да стигна до този момент? Не, не са случайности. Сама извърших всичко и за нищо не съжалявам. Вярно, баща ми ме насочи по този път, ала стигнах дотук благодарение на собствената си воля.

Ако бе жив, той щеше да види заслужено наказание

във всичко, което ми се случи с Махмуд. Като ревностен католик никога не би се съгласил с подобен брак. И все пак първото, на което ме научи, бе да обичам Изтока и страстно да се вълнувам от старините му. Всъщност той разпали любопитството ми най-вече към незнайните руини, оставени от гърците и римляните – разбира се, при условие да стоя настрана от живите хора на Изтока, които не бяха нищо повече от вместилище за историята. Никога не биваше да забравям, че съм ирландка и католичка.

Винаги ще помня колко се разгневи, когато веднъж разговаряхме за религиите и стана дума за древните гърци – неговата любима тема. Разговорът се насочи към техните богове и аз му казах, че гърците от онова време също като древните египтяни, а всъщност и всички преди и след тях са се прекланяли пред Създателя такъв, какъвто са Го виждали, и тъй като Божеството е било винаги едно и също за всички времена и места, То е трябвало да приема молитвите на всички, които му се покланят. Тогава бях млада, може на четиринайсет или петнайсет години, но баща ми дори не се опита да обсъжда или да ме поучава. Лицето му пламна.

– Значи поставяш почитателите на Истинския Бог редом с онези, които се кланят на статуя, дърво или друго фалшиво божество? Поставяш вярващите в Спасителя наравно с езичниците и диваците, които се молят на своите божества да им помагат в лова и войната?

Макар да се изплаших от гнева му, аз отвърнах:

– Изобщо не мисля така, татко. Исках да кажа, че всеки търси Създателя и Му се покланя с вяра и добри намерения и дори хората да са сбъркали, Той несъмнено разбира, че намеренията им са чисти, защото знае всичко.

Баща ми обаче не пожела да чуе и настоя да отида в църквата, за да изповядам греха си пред свещеника и да

помоля за опрощение. Отидох, разбира се, защото и аз бях ревностна католичка.

Колко ми липсва днес въпреки всичко! Ако беше жив, бих го помолила да ми помогне в търсенето на истината. Той ме научи на гръцки и латински и казваше, че имам езикова дарба и трябва да я използвам. Мисля, че не грешеше. Научих се да чета йероглифи и техните производни, а след като се омъжих за Махмуд, научих арабски. Поне в това отношение баща ми би се гордял с мен. Той често ми четеше своите публикации и преводи от гръцки, насърчаваше ме да превеждам и посрещаше с възторг всичко, което напишех. Все пак съм сигурна, че не бих го убедила да приеме брака ми с Махмуд. Невъзможно.

Не съм виждала майка си, откакто пристигнах в Египет, и не знам какви чувства изпитва сега. Понякога ми пише накратко, съвсем формално. Не беше доволна от първия ми брак и навярно е още по-зле настроена към втория. Само сестра ми Фиона разбра брака с Махмуд от самото начало. Също както ми прости брака с Майкъл, така благослови и брака с Махмуд. Тя ми прости за онази история с Майкъл, макар аз самата да не съм си простила. Неслучайно баща ми я наричаше „Светицата“. Тя непрестанно ми пише дълги писма, изпълнени с обич. Дали някой ден ще дойде в Египет, както обещава? И ако това стане, как би могла да се свърже с нас, без да тръгне към едно място, тъй отдалечено от всяка цивилизация? Писах ѝ да отложи плановете си за пътувания.

Но нека първо да обмисля всичко докрай. Наистина ли желая тя да дойде, или искам да остане далеч, колкото и да ми е мъчно за нея? Не искам нищо да ми напомня за онова болезнено преживяване. Опомних се от него с големи усилия. Разбира се, сигурна съм, че тя не би сторила нищо, за да разбуди спомена; може дори да не спо-

мене за Майкъл, ако се срещнем. Проблемът не е в нея, а в мен – в моето чувство, че съм го откраднала от сестра си. Ако Фиона знаеше какъв късмет е имала да се отърве от него!

Той беше наш съсед, приятел и спътник на баща ни от младини, с ангелско лице и удивително красноречие. Обединяваше ги общият интерес към езика и цивилизацията на древните гърци, макар че, докато баща ми се задоволяваше да си остане любител за цял живот, Майкъл публикуваше статии в едно малко местно списание, а понякога приемаха неговите есета и в по-известните исторически издания. Както всички останали смятах, че идва у нас заради интереса си към Фиона. Той разговаряше с нея в градината часове наред и в това нямаше нищо странно. Фиона бе по-красивата, по-младата и по-приветливата. Всеки поглед към грейналото ѝ лице носеше радост. Знам, че имам приемливо тяло, но лицето ми е самата баналност. Въпреки всичко това една година след смъртта на баща ми, от която още не се бях опомнила, Майкъл ме изненада с предложение за брак.

Една слънчева сутрин влязох в кабинета на баща си и го заварих проснат върху книгата, която четеше. Никога не бе боледувал и не се оплакваше от болезки; всъщност точно онази сутрин изглеждаше по-весел от обичайното. Махмуд ми каза, че и той е преживял подобен шок. Не разбрах смисъла на тази смърт. Не разбирам какъв смисъл има смъртта изобщо, но след като е неизбежна, трябва да сторим нещо, за да оправдаем живота си. Трябва да оставим следа на тази земя, преди да я напуснем.

Когато Майкъл дойде при мен в градината, го попитах:

– Защо точно аз?

А той отговори:

– Защото те обичам.

– Ами Фиона?

Той само повтори:

– Обичам теб.

Разгневена, майка ми каза:

– Той подлъга всички ни да повярваме, че желае Фиона, а сега иска да се обвърже със сестра ѝ? Всички ще си помислят, че е имало някакъв скандал! Да не е станало нещо между двама ви?

Заклех се съвсем откровено, че не съм мислила за него и че предложението му ме е изненадало, да не говорим, че самата аз не го желаех. Но Фиона лично уреди всичко. Тя каза, че никога не е приемала Майкъл за нещо повече от приятел на семейството и баща ни и дори да ѝ предложил, би му отказала.

Ако казваше истината, значи беше не само по-красивата, но и по-умната от двете ни.

Без съмнение тя го разбираше по-добре от мен. Каза, че при никакви обстоятелства не би приела Майкъл, и остави на мен избора дали да го приема, или отхвърля. Поразмислих и се съгласих. Казах си, че красивата Фиона навярно ще намери по-добри възможности.

Защо пренебрегнах настояването на майка си, че каквото и да казва сестра ми, този брак ще бъде измяна спрямо нея? Трябваше да разбере като нея, че той не заслужава доверие, но тогава нямаше как да познавам другите черти от характера му. Едва след брака се сблъсках с безумната му ревност. Той ни наложи пълна изолация, през която нито посещавахме, нито приемахме посещения и почти не напускахме дома си. Ревността му се разпростря дори върху книгите.

Той беше свикнал да ме вижда как уча с баща ми и в негово присъствие редовно ме насърчаваше да продължавам заниманията си. Но след като се оженихме, не понасяше да ме вижда с книга в ръка. Подиграваше се на четивата и преводите ми. Какво съм щяла да правя с

тях, след като нямам работа? Няма ли да е по-добре да се посветя на домакинството? И през цялото време ме обвиняваше в невежество и изтъкваше грешките в преводите ми от латински и гръцки.

Отначало се опитвах да хваля работата му. Демонстрирах пресилено възхищение към неговите статии и изследвания, макар да знаех, че ги преписва от други автори с леки изменения. Безполезно. Поне той разбра, че си кривя душата пред него и възхищението ми е фалшиво. Отказа обаче да признае, че може да има истина в критиките, които долавяше в моите коментари; вместо това настояваше, че и аз като другите читатели пропускам да схвана основната идея на статията му. И това също бе моя вина. Аз бях виновна, че идеите му са недостъпни за нас.

Отгоре на всичко още от самото начало на брака открих колко е стиснат. Не беше просто скъперник по отношение на парите. Това не е голям грях в една бедна страна, която не позволява на народа си да живее в лукс. Но той пестеше във всичко, дори и в чувствата.

В редките случаи, когато се любехме, той се държеше така, сякаш ми оказва велико благоволение и бърза да приключи час по-скоро. След неуспешните опити с Майкъл открих истински тялото си едва с Махмуд. С Махмуд разбрах, че плътската любов е върховен момент, в който две тела политат заедно и се откъсват от земната твърд, устремени към една вечно нова наслада. Настава неописуемо блаженство, сякаш всяка прегръдка е първа и сякаш последното ахване е ново раждане или ново възраждане – нещо, което никога не изпитах с Майкъл, нещо безкрайно различно от лепкавата му пот, отвращението и напрежението на едно тяло, копнеещо отчаяно да бъде напоено и да се отърве от мъчението, което води единствено към погнуса към себе си и към партньора по ложе.

Веднъж го попитах:

– Защо се ожени за мен?

А той отвърна подигравателно:

– За да се измъчвам.

Може би казваше истината. Един мъж не може да се ожени без обич, освен ако не желае да се измъчва. Но защо? До края на живота му виждах в неговите очи печалния и жалък поглед, отправен към Фиона. Тогава защо не се ожени за нея, защо избра мен? Срещата съм мъже, които избягват хубавите жени от страх, че хората ще се питат: „Нима този мъж заслужава тази жена?“ Може би той също спадаше към тези страхливци или пък твърдо вярваше, че не я заслужава, и затова избра по-обикновената сестра, за която никой нямаше да му завижда – и тъй, както сам каза, измъчваше себе си, но измъчваше и мен цели четири дълги години.

Така или иначе, след първите ми няколко опита да го успокоявам, той откри, че изобщо не съм такава, каквато си бе въобразявал. Аз не търпя обиди. Отвърщах на жестокостта с жестокост и на омразата с омраза. Скоро след сватбата му предложих да заминем на пътешествие до Египет, защото тази древна страна ме омайваше от години и защото се надявах, че ако отпътуваме тъй далече, някак ще успеем да се сближим и да се разберем по-добре. Казах, че можем да си поделим разноските, тъй като наследените от баща ми пари щяха да са предостатъчни за моя дял. Но Майкъл сметна самата идея за признак на безумие. Безсмислена лудост и прахосничество. Можела съм да науча за Египет всичко каквото ми трябва от книгите, ако изобщо умът ми бил способен да го възприеме. Аз приех предизвикателството. Започнах да изучавам езика на древните египтяни. Сама овладях йератичната и демотичната писменост. Той изтръгваше книгите от ръцете ми и ги разкъсваше на парчета, защото съм си прахосвала времето за глупости, вместо

да се грижа за къщата; в краен случай трябвало поне да се постарая да усъвършенствам езиците, с които съм започнала. Аз ставах спокойно, вземах книга от неговата библиотека и започвах да я разкъсвам. Той се нахвърляше върху мен, удряше ме и се мъчеше да ми попречи, а аз грабвах още книги, удрях го с някои от тях, другите късах както ми падне. В тия схватки едва не се пребивахме взаимно с книги или юмруци. Всъщност враждата ни вероятно щеше да свърши с престъпление или скандал, защото често си мислех да избягам от къщи и от страната и щях да го сторя, ако не се боях от последиците за майка ми и Фиона и ако скъперничеството и инакът не го бяха убили преди това.

Той упорито настояваше, че кашлицата, която раздираше гърдите му, е обикновена настинка. Лекуваше се с билки, горещ чай, греян ром, топли и студени вани и всички други лекарства, които бе пробвал или чувал някога. Гледахме как тялото му се съсухря, а кашлицата прераства в лай, чийто звук вдъхваше ужас. Нито моите настоявания, нито тези на майка ми и Фиона го накараха да отиде на лекар. Не си струвало. Поредното взето лекарство било гарантиран и истински цяр, който щял да сложи край на въображаемата настинка. Накрая, когато започна да храчи кръв и отиде на лекар, вече бе твърде късно.

Изпаднах в ужас, когато го видях в болничното легло, пребледнял като вар, как се бори за дъх и не може дори да кашля. Да, ужасът бе налице, но когато потърсих в душата си искрена скръб, не открих нито капка, макар той да ме гледаше с плахи очи, сякаш молеше за спасение, което не можех да му дам. А когато умря, се изплаших от самата себе си, защото дълбоко в душата ми нещо неволно възкликна: „Най-сетне!“

Не беше нарочно. Не го бях убила и не му желяех смъртта, краят дойде заради собствените му действия,

тъй че каква вина имах? Въпреки това изпълних дълга си през периода на траур и изиграх усърдно целия общоприет театър. Скръбта на Фиона обаче бе искрена. Знам ли? Може би наистина го обичаше, макар и да не го признаваше. Или може би благо то ѝ сърце съчувстваше на всекиго. Знам ли? Като че собственият ми живот не беше така объркан, та да се занимавам и с чуждия!

Четири години с Майкъл убиха много неща у мен, а двете години с Махмуд ги възродиха. Вярно е. Това бе истинско възраждане на една нова жена. Може би изцелението започна с пътешествието до Горен Египет, което успях да си позволя с парите, наследени от Майкъл, който ги бе пестил пени по пени. Докато обикалях из старините, гледах стенописите и статуите, сама разчитах надписите, изсечени по колоните и стените, и ги записвах в бележника си, аз изпитвах наслада, за каквато не бях и мечтала. После срещнах Махмуд. Каква благословия – да срещна пълната противоположност на Майкъл във всяко едно отношение! Той дава, без да се скъпи, и не знае граници дори в противоречията и променливите си настроения.

Ето го най-сетне.

Чувам познатите му стъпки по стълбището.

Ела, Махмуд! Заедно ще пътуваме през пустинята. Заедно ще се преродим там и в това прераждане не ще ти позволя да избягаш. Ще бъдеш мой.